

УДК 55 092

**ВЧЕНА ТА ВЧИТЕЛЬКА
(ПАМ'ЯТІ ДОКТОРА ГЕОЛОГО-МІНЕРАЛОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА
АІДИ СЕРГІЇВНИ АНДРЕЄВОЇ-ГРИГОРОВИЧ)**

Наталія Жабіна¹, Олена Анікєєва², Ірина Супрун¹, Денніс Данієль Вага³

¹Інститут геологічних наук НАН України,
вул. Олеся Гончара, 55-б, Київ, Україна, 01054
e-mail: zhabinanatalia@gmail.com, suprun_is@ukr.net;

²Інститут геології і геохімії горючих копалин НАН України,
вул. Наукова, 3-А, Львів, 79060
e-mail: geolena@ukr.net;

³Університет Найробі,
P. O. Voh, Найробі, Кенія, 30197
e-mail: wagaden@uonbi.ac.ke

Статтю присвячено Аїді Сергіївні Андрєєвій-Григорович – відомій ученій і дослідниці в галузі палеонтології, стратиграфії і геології, доктору геолого-мінералогічних наук, професору, старшому науковому співробітнику відділу стратиграфії і палеонтології мезозойських відкладів Інституту геологічних наук НАН України.

Ключові слова: біографія, мікропалеонтологія, стратиграфія, палеонтологія, нанопланктон, диноцисти.

13 квітня 2022 р. на 87 році пішла з життя Аїда Сергіївна Андрєєва-Григорович – видатний фахівець, добре відома і визнана в Україні та за кордоном українська геологиня – стратиграф-палеонтолог, доктор геолого-мінералогічних наук, професор, старший науковий співробітник відділу стратиграфії і палеонтології мезозойських відкладів Інституту геологічних наук НАН України.

А. С. Андрєєва-Григорович – яскрава представниця Львівської мікропалеонтологічної школи, фахівець з палеонтології та стратиграфії мезокайнозойських відкладів України, біостратиграфії та палеоекології палеогену та неогену за нанопланктоном і диноцистами.

Аїда Сергіївна Григорович народилася 2 жовтня 1935 р. в м. Роздільна Одеської області. Після закінчення середньої школи вступила на геологічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка, який закінчила 1958 р. й отримала

повну вищу освіту за спеціальністю «геохімія» та здобула кваліфікацію «геолог-геохімік».

Трудова діяльність Аїди Сергіївни розпочалася 1958 р. в Амакінській експедиції Якутського геологічного управління (ЯГУ), де вона спочатку працювала старшим лаборантом, а 1960 р. – молодшим мінералогом. Цього року також брала участь в Алданській і Тимптоно-Учурській експедиціях ЯГУ (в останній – старшим колектором).

Протягом 1961–1969 рр. Аїда Сергіївна працювала у Львові. У 1961–1965 рр. – в Українському науково-дослідному геологорозвідувальному інституті (УкрНІГРІ) – спочатку геохіміком, а згодом геологом тематичної партії.

У 1965 р. А. С. Андреева-Григорович вступила до аспірантури при Інституті геології і геохімії горючих копалин АН УРСР за спеціальністю «Палеонтологія». Її науковим керівником був видатний фахівець з геології, палеонтології та стратиграфії, академік О. С. Вялов. Після закінчення аспірантури протягом 1968–1970 рр. Аїда Сергіївна працювала в цьому інституті молодшим науковим співробітником відділу палеогеографії і тектоніки.

З перших днів у науці Аїда Сергіївна вирізнялася завзятістю, багатогранністю своїх наукових інтересів, сміливо бралася за вирішення фундаментальних і прикладних наукових проблем у галузі наук про Землю. Серед її праць є присвячені проблемам тектоніки та нафтогазоносності Карпатського регіону. Але найбільшим її захопленням стали палеонтологія та біостратиграфія. Великим здобутком Аїди Сергіївни є те, що саме вона розпочала у Карпатському регіоні палеонтолого-стратиграфічні дослідження за мікрофітопланктоном (диноцисти і нанопланктон) мезо-кайнозойських відкладів і вперше дослідила поширення мікрофосилій у крейдово-палеогенових відкладах Скибової зони Українських Карпат.

У 1969 р. А. С. Андреева-Григорович успішно захистила дисертацію на тему «Мікрофітопланктон крейдових і палеогенових відкладів північного схилу Українських Карпат і його стратиграфічне значення» і здобула науковий ступінь кандидата геолого-мінералогічних наук.

У період з 1970 до 1973 р. Аїда Сергіївна працювала у Дніпропетровському відділенні Інституту мінеральних ресурсів на посаді молодшого наукового співробітника, а з 1973 – старшим науковим співробітником факультету геології Дніпропетровського державного університету.

Протягом 1977–2000 рр. Аїда Сергіївна працювала на кафедрі історичної геології і палеонтології геологічного факультету Львівського державного університету імені Івана Франка, де вдало поєднувала свої наукові дослідження з педагогічною діяльністю. У 1980 р. вона отримала наукове звання доцента, а з 1992 р. обіймала посаду професора цієї кафедри.

У 1991 р. Аїда Сергіївна захистила докторську дисертацію на тему «Зональна стратиграфія палеогену півдня СРСР за фітопланктоном (диноцисти та нанопланктон)» і здобула науковий ступінь доктора геолого-мінералогічних наук, а 1993 р. – вчене звання професора кафедри історичної геології і палеонтології ЛДУ ім. І. Франка.

А. С. Андреева-Григорович була чудовим педагогом, уміла викликати у студентів любов до геології, зокрема до стратиграфії та палеонтології. Вона не лише фахово і завжди цікаво викладала науковий матеріал, а й щедро ділилася своїм досвідом та враженнями про геологічні експедиції, нові відкриття в галузі геології, цікаві наукові конференції, декламувала вірші, розповідала про театри, кіномистецтво, прочитані книги і письменників.

Протягом 1999–2002 рр. А. С. Андрєєва-Григорович викладала як професор-гість

Професор А. С. Андрєєва-Григорович з учасницями ініційованої нею Міжнародної школи “Sedimentology of the Mezo-Cenozoic carbonate sediments” (Братислава, Словаччина, 2000 р.)

на кафедрі геології та палеонтології природознавчого факультету Університету ім. Яна Коменського у м. Братислава, Словаччина (Universita Jana Komenskoho v Bratislave, Slovakia). Крім викладацької, в цей час вона активно займалася науковою діяльністю, спільно з колегами підготувала та видала підручник з палеонтології «Systematicka paleontologia bestavovcev» у двох частинах, а також організувала кілька семінарів та шкіл для колег з України.

З 2002 р. науковий шлях А. С. Андрєєвої-Григорович на багато років пов'язаний з Інститутом геологічних наук

НАН України, де вона працювала у відділі стратиграфії і палеонтології кайнозойських відкладів (2002–2016) та у відділі стратиграфії і палеонтології мезозойських відкладів (2016–2022) на посадах старшого та провідного наукового співробітника.

А. С. Андрєєва-Григорович зробила величезний внесок у розвиток біостратиграфії, мікропалеонтології, стратиграфії, палеогеографії, палеоекології та седиментології. Вона була неперевершеним знавцем мікрофітопланктону мезо-кайнозойських відкладів Українських Карпат, Волино-Подільської плити, Київського Придніпров'я, Причорноморської западини, Північного Причорномор'я, Криму тощо. Аїда Сергіївна запровадила комплексну методику біостратиграфічних досліджень кайнозойських відкладів за нанопланктоном і диноцистами. Вона розробляла регіональну стратиграфічну шкалу палеогенових відкладів Південних регіонів колишнього СРСР та зональні схеми для розчленування палеогенових і неогенових відкладів Українських Карпат і Причорноморсько-Кримсько-Кавказької області за нанопланктоном і диноцистами, досліджувала опорні та стратотипові розрізи мезо-кайнозойських відкладів України та суміжних територій.

А. С. Андрєєва-Григорович спільно з колегами розробляла та удосконалювала місцеві і регіональні стратиграфічні схеми мезо-кайнозойських відкладів Карпатського регіону, обґрунтовувала регіонарусний поділ палеогенових відкладів Карпатського та Південного регіонів України, виконувала регіональну та міжрегіональну кореляції крейдових, палеогенових і неогенових розрізів Карпат, Північного Причорномор'я, Криму, Центрального та Східного Паратетису за мікроорганізмами (нанопланктон, диноцисти). Аїда Сергіївна також проводила монографічний опис нових таксонів диноцист у ранзі родів та видів, уточнювала, деталізувала обсяг і вік стратиграфічних підрозділів за мікрофітопланктоном, вирішувала питання проведення стратиграфічних меж. Вона займалася питаннями еволюції нанопланктону та диноцист протягом палео-

гену, виділяла етапи їх розвитку та етапи кайнозойської еволюції палеобасейнів седиментації відкладів Українських Карпат.

Без «поля» немає геології. Польовий табір на р. Серетель, Чернівецька обл.

Зліва направо – Т. Кучер, О. М. Гнилко, Д. Потилицький, А. Кореневський, В. А. Колосовська, А. С. Андрєєва-Григорович. Фото В. О. Ващенко, 2006 р.

Результати своїх досліджень Аїда Сергіївна регулярно доповідала на міжнародних та всеукраїнських конференціях, сесіях Палеонтологічного товариства, Всеросійських мікропалеонтологічних нарадах, Міжнародних конгресах Карпато-Балканської геологічної асоціації (CBGA), Міжнародних нанопланктонних асоціаціях (INA) та інших наукових зібраннях.

Варто зауважити, що А. С. Андрєєва-Григорович вела велику науково-організаційну роботу. Вона була членом ради Українського палеонтологічного товариства (УПТ) НАН України, членом Міжнародної стратиграфічної комісії Карпато-Балканської геологічної асоціації, членом стратиграфічної неогенової та палеогенової комісії РАН, почесним членом геологічної спільноти Словаччини (нагороджена Медаллю за міжнародну співпрацю), членом Стратиграфічного комітету України, номенклатурної та кайнозойської комісії СКУ. Велику увагу Аїда Сергіївна приділяла редагуванню наукових статей, монографій, збірників наукових праць як член редколегії «Палеонтологічного збірника», «Геологічного журналу», «Альгології».

Професор А. С. Андрєєва-Григорович зі своїм учнем, канд. геол. наук Д. Д. О. Вагою. Міжнародна наукова конференція «Стратиграфія осадових утворень верхнього протерозою та фанерозою» (Київ, 26 вересня 2013 р.)

Аїда Сергіївна за будь-яких обставин завжди залишалася працелюбною, сумлінною, відповідальною і цілеспрямованою у своїх наукових дослідженнях. Вона щиро ділилася своїми знаннями і передавала свій фаховий досвід кожному, хто ставав на

Учасники XXXV сесії Палеонтологічного товариства НАН України «Еволюція органічного світу та етапи геологічного розвитку Землі» (сміт Чинадійово, 21 травня 2014 р.)

тернистий шлях науки. Аїда Сергіївна завжди була готова прийти на допомогу як початківцям, так і досвідченим науковцям, натхненно працювала сама й заохочувала інших. Завдяки своєму таланту вчителя, любові до учнів, вона підготувала дев'ять кандидатів та доктора геологічних наук. А скільки дисертацій було захищено завдяки її наполегливому сприянню! Аїда Сергіївна була офіційним опонентом і рецензентом численних кандидатських і докторських дисертацій. Написані нею рецензії та відгуки на дисертаційні роботи і наукові статті завжди вирізнялись винятковою об'єктивністю та доброзичливістю.

Науковий доробок А. С. Андрєєвої-Григорович становлять понад 260 науко-

вих праць, зокрема 12 колективних монографій, 4 пояснювальні записки до стратиграфічних схем, 8 підручників, посібників та методичок для студентів та викладачів, палеогеографічні карти. Серед них: «Объяснительная записка к схеме стратиграфии палеогеновых отложений Украинских Карпат» (1987); «Объяснительная записка к региональной стратиграфической схеме меловых отложений Украинских Карпат» (1989); «Зональная стратиграфия фанерозоя СССР: Справочное пособие» (1991); «Морфология, систематика та геологічне значення деяких викопних безхребетних від найпростіших до членистоногих (текст лекцій)» (1997); «Геологические и биотические события позднего эоцена–раннего олигоцена на территории бывшего СССР» (1998); «Морфология, систематика та геологічне значення деяких викопних безхребетних від моллюсків до півхордових (текст лекцій)» (1999); «Atlas Peri-Tethys, Palaeogeographical maps, Maps 17–22» (2000); «The Karpatian. A Lower Miocene Stage of the Central Paratethys» (2003); «Регіональна стратиграфічна схема неогенових відкладів Закарпатського прогину та пояснювальна записка» (2008); «Атлас диноцист палеогена України, России и сопредельных стран» (2011); «Стратиграфічний кодекс України» (2012) та ін.

Неможливо не відмітити яскраві риси особистості Аїди Сергіївни – вона була не лише високоосвіченою та інтелігентною людиною, а й доброзичливою, щирою, відкритою, гостинною, красивою харизматичною жінкою, люблячою мамою та дружиною, Вчителем з великої літери.

Колеги та учні Аїди Сергіївни на XXXVIII сесії Палеонтологічного товариства України «40 років Палеонтологічному товариству України» (м. Канів, 26 травня 2017 р.). Зліва направо: д-р геол.-мін. наук В. Ю. Зосимович; канд. геол. наук Я. М. Тузяк; канд. геол.-мін. наук Н. В. Маслун; д-р геол. наук Н. М. Жабіна; д-р геол.-мін. наук, проф. А. С. Андрєєва-Григорович; канд. геол. наук С. Р. Гнілко; канд. геол. наук І. С. Супрун

життя. Друзі, колеги, учні безмежно вдячні Аїді Сергіївні за роки дружби і співпраці та завжди пам'ятатимуть її як видатного науковця, вчителя, наставника і прекрасну, багатогранну, талановиту Людину.

Світла пам'ять про Аїду Сергіївну Андрєєву-Григорович назавжди залишиться у серцях та спогадах вдячної сім'ї, друзів, колег, учнів і співробітників, які довгі роки йшли з нею поруч. Її наукова діяльність вирізнялася плідною і творчою співпрацею з колегами, що ґрунтувалася на взаємній повазі. З Аїдою Сергіївною завжди було цікаво працювати і спілкуватися, її поважали та любили за щирість, широкий кругозір, щедру душу, велику життєву силу, ентузіазм і відданість своїй професії, любов і наснагу до

**THE SCIENTIST AND THE TEACHER
(IN LOVING MEMORY OF DOCTOR OF GEOLOGICAL-AND-MINERALOGICAL SCIENCES,
PROFESSOR AIDA S. ANDREEVA-GRIGOROVICH)**

Natalia Zhabina¹, Olena Anikeyeva², Iryna Suprun¹, Dennis Daniel Waga³

¹*Institute of Geological Sciences of NAS of Ukraine,
O. Honchara Sr., 55-b, Kyiv, Ukraine, 01054
e-mail: zhabinanatalia@gmail.com, suprun_is@ukr.net;*

²*Institute of Geology and Geochemistry of Combustible Minerals of NAS of Ukraine,
Naukova, Sr., 3-a, Lviv, Ukraine, 79060
e-mail: geolena@ukr.net;*

³*University of Nairobi,
P. O. Box, Nairobi, Kenya, 30197
e-mail: wagaden@uonbi.ac.ke*

The article is dedicated to the memory of Aida Andreeva-Grigorovich, who was a recognized scientist and researcher in the field of stratigraphy, paleontology and geology, Doctor of geological and mineralogical sciences, Professor, Senior Researcher of the Department of stratigraphy and paleontology of Mesozoic deposits of the Institute of Geological Sciences, National Academy of Sciences of Ukraine.

Keywords: biography, micropaleontology, stratigraphy, paleontology, calcareous nannofossils, dinocysts.